

УДК 378.147.016:[796.011.1:614-051]

Гаркуша С.В., Дейкун М.П., Гаркуша В.В.

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У роботі окреслено передумови створення концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: сучасні процеси становлення демократичної, правової, соціальної держави, розвиток засад громадянського суспільства, інтеграція України в Європейське співтовариство, проведення освітньої реформи; спрямованість сучасної політики нашої держави у сфері фізичної культури на здоров'язбереження й оздоровлення нації.

Узагальнено основні проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури: необхідність забезпечення гарантованих державою умов для їх підготовки; розроблення необхідної нормативно-правової бази; формування змісту підготовки студентів та організація освітнього процесу відповідно до потреб загальноосвітніх навчальних закладів в аспекті здоров'язбереження; розширення професійного профілю під час здобуття вищої освіти та підвищення кваліфікації вчителів; модернізація освітньої діяльності вищих педагогічних навчальних закладів на основі інтеграції традиційних педагогічних та новітніх освітніх технологій, а також створення нового покоління дидактичних засобів.

Метою створення концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій є задоволення індивідуальних потреб студентів у особистісному та професійному зростанні в системі педагогічної освіти, а також забезпечення потреб держави в кваліфікованих педагогічних кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно й відповідально виконувати посадові функції, упроваджувати в освітній процес здоров'язбережувальні та інтерактивні технології, сприяти здоров'язбереженню підростаючого покоління та формуванню навичок здорового способу життя.

Розкрито основні завдання концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій серед яких такі: приведення обсягів та змісту підготовки майбутніх учителів у відповідність із поточними та перспективними потребами держави в збереженні здоров'я учнів; створення у навчальних закладах усіх типів цілісної системи формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та створення здоров'язбережувального освітнього середовища; удосконалення форм і методів здоров'язбереження; забезпечення високого рівня формування готовності в майбутніх фахівців і перепідготовки педагогічних кадрів в аспекті здоров'язбереження.

Розкрито структуру та зміст підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, передбачено організаційні заходи щодо забезпечення готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій. Запропоновано шляхи та передбачено очікувані результати реалізації Концепції. Реалізація Концепції сприятиме створенню єдиного освітнього простору, спрямованого на підготовку фахівців фізичного виховання за різними спеціальностями та спеціалізаціями.

Ключові слова: *концепція, готовність, майбутні фахівці фізичного виховання, здоров'язбережувальні технології, студенти, учителі.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої школи основною ідеєю концепції вищої освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня й профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності [1, 7].

У теперішній час, як свідчать науковці [6, 9, 11, 16], відбувається зміна моделі вищої професійної освіти, що пов'язана з новими вимогами до рівня професійних компетентностей, критерії яких визначають працедавець і ринок. Формування системи вимог до якості організації професійної підготовки майбутніх фахівців, у тому числі і учителів фізичної культури, виражається через її спрямованість на підготовку компетентного фахівця нової генерації, підготовленого для здійснення здоров'язбережувальної діяльності та конкурентоспроможного на ринку фізкультурно-оздоровчих та рекреаційних послуг [2, 3, 4, 12, 15].

Проблема пошуку педагогічних шляхів здоров'язбереження та навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів і студентів вищів засобами фізичного виховання та здоров'язбережувальних технологій на сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки має ключове наукове, освітнє і суспільне значення [2, 8, 12, 13, 14, 16]. Реалізація цієї проблеми, на нашу думку, можлива на основі створення концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана згідно з напрямами науково-дослідних робіт ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка "Методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до формування здорового способу життя сучасної молоді" (№0110U000020), "Педагогічні шляхи формування здорового способу життя школярів різних вікових груп" (№0112U001072) та кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання "Концептуальні та методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання у ВНЗ".

У результаті **аналізу останніх досліджень та публікацій** встановлено, що проблема здоров'язбереження багатогранна та розглядалася науковцями у таких аспектах: обґрунтовано принципи, зміст, форми й методи здоров'язбережувальної педагогіки як галузі педагогічного знання (М. Безруких, В. Горашук, С. Гримблат, М. Лук'янченко, С. Омельченко, М. Смірнов, Л. Тихомирова та ін.); обґрунтовано цілісний підхід до формування здоров'я людини (М. Амосов, Т. Бойченко, Е. Булич, О. Міхеєнко, І. Мурахов та ін.), розроблено шляхи створення здоров'язбережувального освітнього середовища (О. Багінська, О. Єжова, В. Пристинський); створено методологічні засади здоров'язбережувальної діяльності (Н. Башавець, Ю. Бойчук, П. Джурицький, О. Дубогай, Н. Завидівська, Л. Лисенко, В. Омеляненко, В. Оржеховська та ін.); теоретичне підґрунтя для застосування здоров'язбережувальних технологій у навчальній та позанавчальній діяльності (О. Вашенко, Д. Воронін, О. Воеділова, С. Гаркуша, В. Єфімова, М. Носко, І. Поташнюк, Т. Редько та ін.)

Мета дослідження – розроблення концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багатоаспектність функцій і завдань вищої педагогічної освіти, що реалізуються відповідними навчальними закладами, актуалізує необхідність визначення концептуальних основ професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, постійного оновлення змісту фізкультурної освіти, розширення спеціальностей та спеціалізацій відповідно до потреб економічного та соціального розвитку України [2, 3, 4, 11, 15].

Проведений аналіз робіт, присвячених розробленню структури та змісту концепцій у галузі освіти [1, 7, 8, 10], дав підстави окреслити передумови створення концепції, узагальнити проблеми та сформулювати мету та завдання, ключові положення концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій.

Концепція формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій (далі – Концепція) визначає цілі та завдання в справі розвитку професіоналізму кадрового потенціалу, удосконалення функціонування загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації вчителів з метою здійснення здоров'язбережувальної професійної діяльності в галузі фізичного виховання [4, 5, 14]. Концепція складається з таких обов'язкових розділів:

1) *вступ* – містить відомості про нормативно-правове підґрунтя концепції, передумови її розроблення й основні проблеми, що повинні бути розв'язані в ході реалізації концепції;

2) *основні цілі та завдання концепції* – визначається головна мета функціонування системи, що лежить в основі запропонованої концепції; завдання, що необхідно розв'язати в полі дії концепції;

3) *функціональний простір (зміст) системи* – розкриває перспективи модернізації системи шляхом уточнення її змістового наповнення;

4) *організаційні форми й структура системи*, що висвітлюється в концепції – характеризують структуру розробленої системи;

5) *заходи з реалізації визначених концептуальних положень*;

6) *очікуваний результат*.

Основними передумовами розроблення Концепції є сучасні процеси становлення демократичної, правової, соціальної держави, розвиток засад громадянського суспільства, інтеграція України в Європейське співтовариство, проведення освітньої реформи, зокрема реформування загальної та вищої освіти, спрямованого на їх удосконалення. До передумов створення Концепції також необхідно віднести спрямованість сучасної політики нашої держави у сфері фізичної культури на здоров'язбереження й оздоровлення нації, формування та забезпечення здорового способу життя населення, гармонійне виховання здорового та фізично міцного покоління.

Особлива роль у розв'язанні зазначених проблем повинна належати моделям освітніх систем, педагогічній науці й практиці, які повинні проектувати та реалізовувати методики й технології

здоров'язбереження, впроваджувати їх через сучасний спектр технологій у реальну педагогічну діяльність [3, 5, 8, 11, 13].

Фізичне виховання як невід'ємна складова освіти забезпечує можливість набуття кожною людиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я, засоби і методи його зміцнення, про шляхи й методи профілактики захворювань, про методики досягнення високої працездатності та тривалої творчої активності тощо [2, 12, 16].

Нагальність пошуку способів навчання й виховання здорової людини, а не тільки збереження й підтримання здоров'я, висуває проблему формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до створення та використання здоров'язбережувальних освітніх технологій на одне зі значущих місць у педагогічній науці [4, 5, 14].

У світлі вищезазначеної ідеї освіти в галузі фізичного виховання необхідно розглядати як умову та спосіб досягнення суспільного прогресу, забезпечення здоров'я громадян країни, особистого успіху кожного фахівця в галузі професійної освіти.

У такій ситуації основною метою навчання стає досягнення високого рівня готовності, успіху в професійній діяльності, що сприяє розв'язанню завдань здоров'язбереження молодого покоління, створення здоров'язбережувального освітнього середовища, формування міцних умінь і навичок щодо використання здоров'язбережувальних технологій, забезпечення у вищій освіті максимального зростання особистості кожного студента; інтеграція вітчизняної освіти у світове середовище. Реалізація вищезазначених завдань сприятиме підвищенню соціальної значущості педагогічної освіти в аспекті здоров'язбереження, його авторитету в суспільстві.

Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання – спеціалізована професійна підготовка особи шляхом формування, поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь і навичок у галузі фізичного виховання на основі практичного досвіду.

Метою формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій є задоволення індивідуальних потреб студентів у особистісному та професійному зростанні за певною спеціалізацією в системі педагогічної освіти, а також забезпечення потреб держави в кваліфікованих педагогічних кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно й відповідально виконувати посадові функції, упроваджувати в навчальний процес здоров'язбережувальні та інтерактивні технології, сприяти здоров'язбереженню підростаючого покоління та формуванню навичок здорового способу життя; створення умов для зміцнення фізичного, психічного, соціального й духовного здоров'я, психологічного комфорту та соціального благополуччя дітей і молоді шляхом визнання пріоритету здорового способу життя як основного чинника збереження та зміцнення здоров'я, утвердження свідомого ставлення та громадянської відповідальності за власне здоров'я.

Серед *завдань* підготовки студентів до використання здоров'язбережувальних технологій, основними є такі:

- приведення обсягів та змісту підготовки майбутніх фахівців у відповідність із поточними та перспективними потребами держави в збереженні здоров'я учнів, створенні здоров'язбережувального освітнього середовища, організації здоров'язбережувальної діяльності, формуванні навичок ведення здорового способу життя та використання здоров'язбережувальних технологій;

- формування змісту навчання студентів з урахуванням можливості їх спеціалізації на основі попередньо здобутої ними освіти, виду рухової діяльності, досвіду діяльності, індивідуальних інтересів і потреб;

- застосування сучасних навчальних технологій, що передбачають диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційної, очно-заочної та екстернатної форм навчання;

- оптимізація мережі вищих педагогічних навчальних закладів з урахуванням можливості повного забезпечення вчителями необхідної спеціалізації відповідно до запиту створення здоров'язбережувального середовища, використання здоров'язбережувальних технологій на засадах поточного та стратегічного планування потреб у професійному навчанні фахівців;

- створення у навчальних закладах усіх типів цілісної системи формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та створення здоров'язбережувального освітнього середовища шляхом формування у майбутніх педагогів готовності використовувати здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності;

- упровадження в процес підготовки студентів сучасних діагностичних приладів та методик, здоров'язбережувальних технологій [15];

- удосконалення форм і методів формування здорового способу життя;

- забезпечення високого рівня формування готовності в майбутніх фахівців і перепідготовки педагогічних кадрів в аспекті збереження здоров'я, формування навичок здорового способу життя та використання здоров'язбережувальних технологій.

Основними принципами формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій визначено такі: здоров'яцентризму, суб'єктності,

вільної траєкторії, неперервності й наступності, науковості, превентивності, інтеграції, системності і наскрізності, евристичної взаємодії, креативності [5].

Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до реалізації здоров'язбережувальних технологій передбачає професійне навчання педагогів, які відзначатимуться у різних *сферах*:

– у *мотиваційній сфері* – сформованістю ціннісного ставлення студентів до власного здоров'я та ведення здорового способу життя, потреби в збереженні здоров'я учнів, орієнтації учнів на здоровий спосіб життя; наявністю потреби використовувати набуті компетентності в аспекті здоров'язбереження в майбутній професійній діяльності;

– у *когнітивній сфері* – обізнаністю щодо методів створення здоров'язбережувальних технологій; знання методів профілактики травматизму та негативних впливів зовнішніх факторів; способів раціональної організації здоров'язбережувального освітнього середовища; знання з медико-біологічного, педагогічного та метрологічного контролю рухової функції учнів, величини фізичного навантаження, навчального навантаження; наявністю знань з використання інструментальних методів контролю та оцінювання стану здоров'я та рухової діяльності учнів;

– у *практично-діяльній сфері* – умінням проектувати здоров'язбережувальне середовище; створювати та використовувати здоров'язбережувальні технології в навчальній і позанавчальній діяльності школярів; здійснювати трампопрофілактичну діяльність з позицій біомеханічної раціональності; організувати метрологічну діагностику споруд та обладнання з позицій здоров'язбереження; створювати заходи щодо профілактики в учнів шкідливих звичок; реалізовувати фізкультурно-оздоровчі й спортивно-масові заходи; сформованістю фізичних якостей та техніки рухових дій;

– у *сфері аналізу та коректування власної діяльності (рефлексивній сфері)* – здатністю здійснювати контроль та оцінювання параметрів стану здоров'я, підготовленості, рухової функції учнів різних вікових груп; оцінювати якість використання здоров'язбережувальних технологій; здатність коректувати здоров'язбережувальну діяльність учнів; визначати й оцінювати досягнуті результати щодо збереження здоров'я дітей у навчальній та позанавчальній діяльності [5].

Структура та зміст підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання

Радикальних змін у функціонуванні системи вищої освіти передбачає Закон України "Про вищу освіту". У статті 5 зокрема зазначається, що підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень; науковий рівень [17].

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає шостому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки, спеціальних умінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, що передбачені для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти відповідає дев'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-творчий рівень вищої освіти передбачає оволодіння методологією мистецької та мистецько-педагогічної діяльності, здійснення самостійного творчого мистецького проекту, здобуття практичних навичок продукування нових ідей і розв'язання теоретичних та практичних проблем у творчій мистецькій сфері.

Науковий рівень вищої освіти відповідає десятому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук [17].

Молодший бакалавр – це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти і присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 120-150 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня молодшого бакалавра на основі ступеня молодшого спеціаліста визначається закладом освіти.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста визначається закладом вищої освіти.

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків [17].

У вишах підготовка за напрямками і спеціальностями фахівців всіх освітніх рівнів здійснюється за відповідними освітніми програмами ступенево або неперервно залежно від вимог до рівня оволодіння певною сукупністю умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Вищу освіту мають особи, які завершили навчання у вищих навчальних закладах, успішно пройшли державну атестацію відповідно до стандартів вищої освіти і отримали відповідний документ про вищу освіту державного зразка.

Підготовку майбутніх учителів фізичної культури забезпечують вищі педагогічні навчальні заклади.

Зміст підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій

Кардинальні зміни, що сталися останнім часом у вищій освіті України, потребують формування нового змісту навчання фахівців – майбутніх учителів загальноосвітніх навчальних закладів, який уможливить необхідний рівень їх освіти, розвиток творчих здібностей, формування самостійності, професійного мислення, динамізму в прийнятті рішень та вміння їх реалізовувати в майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Під змістом освіти розглядається спеціально відібрана та визнана суспільством (державою) система елементів об'єктивного досвіду людства, засвоєння якої є необхідним для успішної діяльності в певній сфері. Це той кінцевий результат, досягти якого прагне навчальний заклад, той рівень і ті досягнення, що традиційно виражаються в категоріях знань, умінь, навичок, особистісних якостей. А за умови запровадження компетентнісного підходу в освіту – в термінах компетентностей [1, 9].

Зміст педагогічної освіти з відповідних спеціальностей різних освітніх рівнів визначається галузевими стандартами вищої педагогічної освіти та стандартом вищої освіти вишу.

Зміст фізкультурної освіти визначається на основі змісту середньої загальної освіти, на основі вимог суспільства до кадрового забезпечення галузей господарства, до засобів, форм і методів професійної діяльності на основі освітніх програм відповідного напрямку та включає широкий спектр педагогічної, соціальної, правової, організаторської підготовки вчителів тощо.

В освітньому процесі молодшого бакалавра акцент робиться на фундаментальній загально-науковій освіті класичного типу; ознайомленні з усіма основними напрямками знань про людину; обов'язковою науково-дослідній роботі; обов'язковою практичній діяльності. Після завершення навчання на цьому освітньо-професійному ступені студент може продовжувати навчання на наступному освітньому ступені, що здобувається на першому рівні вищої освіти. На рівні бакалавра увага спрямована на поглиблену загальноосвітню освіту, фундаментальні та професійно зорієнтовані знання й уміння для розв'язання типових професійних завдань. Акцент на освітньому ступені магістр, що здобувається на другому рівні вищої освіти – на професійній фізкультурній освіті, набутті початкового професійного досвіду. Значна увага у вищій фізкультурній освіті магістрів приділяється підготовці студентів до наукової та викладацької діяльності у вищих навчальних закладах фізичної культури [4].

Освітня програма підготовки магістрів складається з чотирирічної програми навчання бакалавра й півторарічної (дворічної) спеціалізованої магістерської підготовки, орієнтованої на науково-дослідну та науково-педагогічну діяльність. Метою підготовки магістрів є розвиток знань і наукового мислення, набуття й закріплення магістрантами навичок ведення наукової та педагогічної роботи; підготовка науково-педагогічних кадрів для вищих навчальних закладів й інших галузей професійної діяльності або до подальшого навчання в аспірантурі; ступінь магістра фіксує освітній рівень, спрямованість отриманої освіти на науково-дослідну й науково-педагогічну діяльність, наявність умінь і навичок, необхідних науковцеві або викладачу, які лише починають професійну діяльність; магістерська програма спрямована

на функціональне розкриття логіки та послідовності розгортання процесу реалізації цілей і завдань навчальної діяльності магістрантів.

Вищий навчальний заклад на підставі освітньої програми розробляє навчальний план за кожною спеціальністю, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення таких дисциплін, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного й підсумкового контролю. З метою конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, який затверджується його керівником.

У навчальних закладах з підготовки фахівців фізичного виховання навчальні плани повинні передбачати нормативні навчальні дисципліни, а також дисципліни за вибором вишу й за вибором студента. До третього розділу входять практики, курсові, дипломні роботи, державні іспити.

Наведена схема змісту освіти актуальна для початкового, першого та другого рівнів вищої освіти фахівців фізичного виховання та повинна сприяти формуванню в майбутніх фахівців загальних і професійних компетентностей, підвищенню спортивної та професійної майстерності.

Терміни підготовки студентів факультетів фізичного виховання, обсяг навчального часу в системі вищої освіти встановлюються вишем згідно з відповідними нормативними документами та державними стандартами освіти.

Навчальний процес в закладах вищої педагогічної освіти повинен будуватися на прогресивних професійних та педагогічних технологіях, досягненнях науки і практики.

Організаційні заходи щодо забезпечення готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій

Реалізація визначених концептуальних положень потребує створення належних правових, соціально-економічних, матеріально-технічних та фінансових умов, а саме:

- сформувати необхідну нормативно-правову базу;
- розробити науково обґрунтовану методику визначення загальнодержавних та регіональних потреб у вчителів з певним профілем та спеціалізацією;
- упорядкувати та оптимізувати діяльність вишів, що здійснюють підготовку майбутніх учителів, поєднавши регіональний принцип її організації з широкою міжрегіональною кооперацією та з урахуванням потреб загальноосвітніх закладів у фахівців певного профілю та спеціалізації;
- передбачити проведення моніторингу потреб загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів, спортивних шкіл у вчителів, інструкторах, тренерах певного профілю та спеціалізації, розробити механізм узгодження підготовки фахівців у виші із запитом школи, ДНЗ, ДЮСШ;
- запровадити гнучку й динамічну систему перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів галузі фізичного виховання;
- оперативно вивчати ринок освітніх послуг, здійснювати постійний пошук замовників;
- сформувати освітні програми навчання відповідно до стандартів підготовки фахівців освітнього рівня бакалавра, магістра та рівня вже здобутої освіти, а також стандарти підвищення кваліфікації фахівців за різними рівнями вищої освіти, освітньо-професійними програмами, залежно від ступеня неперервного навчання, його стадій, категорії слухачів, характеру пізнавально-професійних потреб на основі прогнозування педагогічної освіти;
- здійснити аналіз сучасного стану навчально-матеріальної бази факультетів, що здійснюють підготовку майбутніх фахівців фізичного виховання та привести її у відповідність до нових вимог;
- здійснювати формування викладацького складу вишів на конкурсній основі з урахуванням науково-педагогічного потенціалу викладачів в галузі підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності;
- стимулювати здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень з прогнозування та вдосконалення системи підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності;
- розробляти та реалізовувати програми і проекти в галузі підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності із залученням науково-методичної, фінансової, технічної допомоги різноманітних громадських організацій, асоціацій та фондів.

Шляхи реалізації концепції

Ефективність процесу формування готовності майбутнього фахівця фізичного виховання в системі ступеневої підготовки залежатиме від повноти реалізації усіх його складових. Конкретними шляхами можуть бути такі:

- включення проблематики формування професійно-педагогічної готовності до створення й використання здоров'язбережувальних технологій до дослідницьких програм та навчальних планів підготовки фахівців на різних рівнях вищої освіти; проведення науково-теоретичних конференцій та семінарів, практично-методичних нарад з актуальних проблем формування професійної готовності;
- створення на базі кращих освітянських закладів експериментальних центрів, лабораторій задля опрацювання виховних інновацій, розповсюдження передового досвіду творчих педагогічних працівників;

- коригування та узгодження змісту освіти, навчальних планів та освітніх програм з метою орієнтації на основні компоненти професійно-педагогічної готовності в аспекті здоров'язбереження учнів, розроблення та запровадження нових курсів, що сприятимуть формуванню професійної готовності студентів;
- науково-методичне забезпечення підготовки педагогів, соціальних працівників, психологів вищих навчальних закладів з урахуванням основних видів компетенцій майбутніх фахівців;
- розроблення та видання типових програм, навчально-методичних посібників, підручників, методичних матеріалів;
- розроблення й запровадження нових методик навчання та виховання з метою формування конкурентоздатного працівника освітньої галузі;
- використання засобів масової інформації з метою висвітлення кращого педагогічного досвіду;
- вивчення світового педагогічного досвіду, адаптація кращих прикладів формування педагогічної компетентності;
- налагодження контактів з міжнародними організаціями, проведення спільних міжнародних заходів та проєктів з проблем формування професійно-педагогічної компетентності;
- ефективне застосування інноваційних програм освітніх технологій;
- підготовка науково-методичних розробок з питань стратегії розвитку освітнього процесу, використання інноваційних форм і методів індивідуального чи групового пошуку;
- використання творчого потенціалу вчителів-практиків та науковців в удосконаленні освітнього процесу.

Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання повинна розглядатися як один з пріоритетних напрямів в системі вищої освіти, оскільки він безпосередньо пов'язаний зі збереженням здоров'я, формуванням навичок здорового способу життя підрастаючого покоління, перспективами підготовки учнів в умовах здоров'язбережувального середовища, виховання навичок безпечної поведінки.

Очікувані результати реалізації Концепції

Реалізація Концепції сприятиме створенню єдиного освітнього простору, спрямованого на підготовку фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій за різними спеціальностями та спеціалізаціями.

Розроблення й запровадження навчальних програм зі створення й використання здоров'язбережувальних технологій у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних, вищих навчальних закладах незалежно від форм власності й відомчого підпорядкування; забезпечення реалізації цих програм за допомогою високоякісних посібників, технічних засобів навчання й наочного дидактичного матеріалу, а також варіативних програм, орієнтованих на інтеграцію широкого кола питань щодо збереження здоров'я, профілактики шкідливих звичок, девіантної поведінки, вживання наркотиків тощо; запровадження дієвих моделей формування готовності студентів до використання здоров'язбережувальних технологій для різних типів навчальних закладів.

Концепція передбачає організацію таких заходів:

- системне проведення моніторингу стану здоров'я дітей, молоді, педагогічних працівників із залученням сучасних технологій; діагностика рівня обізнаності щодо застосування здоров'язбережувальних технологій у навчальній і позанавчальній діяльності;
- створення серед освітньої громадськості атмосфери сприяння запровадженню здоров'язбережувальних технологій в освіту; активізація зусиль науковців з метою здійснення теоретико-методологічного забезпечення процесу формування готовності студентів до створення й використання здоров'язбережувальних технологій, формування в молодого покоління навичок здорового способу життя на рівні сучасних досягнень науки і практики (розроблення й викладання відповідних навчальних курсів, проєктування моделей Шкіл сприяння здоров'ю тощо);
- активне використання засобів масової інформації та інших джерел з метою пропаганди та розповсюдження вітчизняних та зарубіжних новітніх теоретичних розробок, здобутків учителів-новаторів та вчителів-експериментаторів; забезпечення впровадження сучасних інформаційно-освітніх програм та соціальної реклами з урахуванням особливостей цільових груп;
- поширення культурно-мистецьких та фізкультурно-оздоровчих акцій та заходів для дітей та молоді, спрямованих на формування здорового способу життя, культури здоров'я і використання здоров'язбережувальних технологій;
- забезпечення якісної ступеневої підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів задля реалізації завдань, окреслених Концепцією;
- формування економічних основ забезпечення здоров'язбережувальної діяльності та здорового способу життя, створення належної матеріально-технічної бази в навчальних закладах різних типів та рівнів акредитації.

Концепція реалізується в умовах погодження та раціонального використання фінансових, технологічних, матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів держави, навчальних закладів і спрямовується на формування фізично, психічно, соціально, духовно здорової особистості з високим

рівнем громадянської відповідальності, здатної розв'язувати масштабні завдання, які забезпечать поступ нації, готової до самостійного вибору власного місця в житті, створення й використання освітніх технологій; високоерудованої і культурної особистості, яка має гуманістичний світогляд та гуманістичні якості, високий рівень здоров'я, здатна застосовувати технології збереження здоров'я для інших людей, які її оточують; веде здоровий спосіб життя і прагне застосовувати набуті компетентності в аспекті здоров'язбереження в професійній діяльності.

Висновки. Аналіз вищевикладеного дає підстави зробити висновок про те, що фізкультурна освіта в аспекті збереження здоров'я учнів, використання здоров'язбережувальних технологій повинна забезпечувати їхній високий професіоналізм, створювати умови для самореалізації особистості, гнучкість, варіативність навчання, мати чітко виражену гуманітарну спрямованість та повинна базуватися на методологічних засадах передових ідей вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правових документах України з вищої освіти. З метою реалізації вищезазначеної концепції необхідні належні правові соціально-економічні, матеріально-технічні та фінансові умови, урахування особливостей і специфіки підготовки студентів, що визначено в чинних законодавчо-правових і нормативно-методичних документах. Робота над розробленням концепції професійної готовності майбутніх фахівців фізичного виховання дала змогу встановити, що навчання студентів передуює вичерпно усвідомлена та продумана програма дій з організації освітнього процесу та професійного навчання, яка стала підґрунтям для подальшого розроблення моделі.

Педагогічний процес формування готовності студентів до реалізації здоров'язбережувальних технологій слід розглядати не тільки як окрему складову системи підготовки дипломованих фахівців, а і як форму освіти молоді, виходячи з їх індивідуальних потреб у здобутті певних знань, формуванні умінь і навичок, особистісному і професійному зростанні.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в упровадженні концепції формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій у професійну підготовку.

Використані джерела

1. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – №1. – С. 5–10.
2. Багінська О.В. Особливості управління рухами у школярів різних вікових груп // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 129. Том 1. Серія: Педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2015 – С.14–18.
3. Белікова Н.О. Концептуальні підходи до формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності / Белікова Н.О. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – №1. – С. 17–21.
4. Гаркуша С.В. Теоретичні та методичні засади формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Гаркуша Сергій Васильович. – Чернігів, 2015. – 40 с.
5. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретико-методичний аспект : [монографія] / С. В. Гаркуша. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 392 с.
6. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір [Електронний ресурс] // Наказом МОН № 998 від 31.12.2004 р. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/
7. Концептуальні засади та напрями розвитку вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] // Мін'юст України; Роз'яснення від 14.10.2011. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0067323-11>
8. Лисенко Л. Л. Організаційно-педагогічні умови становлення професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення теорії і методики фізичного виховання // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт / За ред. Г.М. Арзютова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Випуск 3К1 (56)15. – С. 219-223.
9. Луговий В. І. Ключові поняття сучасної педагогіки: навчальний результат, компетентність, кваліфікація / Луговий В. І., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В. // Педагогічна і психологічна науки в Україні / НАПН України. – К., 2012. – Т. 1: Загальна педагогіка та філософія освіти. – С. 23–38.
10. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>
11. Носко М.О. Концепція вдосконалення підготовки викладачів для здійснення особистісно зорієнтованого фізичного виховання / Носко М.О., Беліх С.І. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Вип. 109 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів ЧНПУ, 2013. – С. 220–222.
12. Носко М.О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : [монографія] / Носко М. О., Гаркуша С. В., Воєділова О. М. – К. : СПД Чалчинська Н.В., 2014. – 300 с.

13. Редько Т.М. Здоров'язривальні технології в процесі фізичного виховання студентів педагогічних університетів Вісник Чернігівського національного педагогічного університету Вип. педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка; гол. ред. М.О. Носко. – Чернігів, ЧНПУ, 2015.– С. 45-48.
14. Garkusha S. V. State policy on the health and healthy lifestyles for children and youth in Ukraine / S. V. Garkusha // Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Științe ale Educației. Pedagogie. – Chișinău : Universitatea de Stat din Moldova, 2014. – Nr. 5(75). – P. 95-96.
15. Ivashchenko, O., Khudolii, O., Iermakov, S., Harkusha, S. (2017) Physical exercises' mastering level in classification of motor preparedness of 11-13 years old boys. Journal of Physical Education and Sport, 17(3), 1031–1036. DOI:10.7752/jpes.2017.03158
16. Гаркуша С.В. Сучасні проблеми галузі фізичного виховання в аспекті здоров'язбереження учнів та студентів / Гаркуша С.В., Гаркуша В.В., Короп М.Ю., Гришко Л.Г. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. Вип. 139. Т. I / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка ; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів : ЧНПУ, 2016. – С. 300-306. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт)
17. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Harkusha S., Deykun M., Harkusha V.

THE CONCEPT OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL EDUCATION TO USE HEALTH-RETAINING TECHNOLOGY

The paper outlines the prerequisites of concept of formation of readiness of future specialists of physical education to use health-retaining technology: modern processes of formation of democratic, legal, social state, development of the principles of civil society, the integration of Ukraine into the European community, putting educational reforms into effect; current policy orientation of our country in the field of physical education to health-retaining and improvement of the nation.

Basic problems of training of future teachers of physical education: providing of state-guaranteed conditions for their training; developing the necessary legal base; forming the content of training of students and organizing of the educational process according to the needs of secondary schools in terms of health retainment; expanding of professional profile while getting higher education and teacher training; modernization of educational activities of higher educational establishments based on the integration of traditional teaching and modern educational technologies and creation of new generation of didactic methods have been generalized.

The purpose of the concept of the formation of readiness of future specialists of physical education to use health-retaining technology is to meet the individual needs of students in personal and professional development in the system of pedagogical education and to ensure the needs of the state of highly qualified educational personnel able to perform job functions competently and responsibly, to implement health-retaining and interactive technologies in the educational process, to promote health retaining of younger generation and to organize healthy lifestyles.

The basic tasks of forming the concept of future physical training specialists to use health-retaining technologies: to bring the scope and content of training of future teachers in line with current and future needs of the state in maintaining the health of students; creation of integrated system of formation of positive motivation at schools of all types for a healthy lifestyle and creation of health-retaining educational environment; improving the forms and methods of health-retaining; ensuring a high level of readiness formation of future professionals and training of teaching staff in terms of health-retaining have been elucidated.

The structure and content of the training of future specialists of physical education for the use of health-retaining technologies are revealed, organizational measures are provided for ensuring the readiness of future specialists of physical education for the use of health-saving technologies. The ways of realization and expected results of the Concept implementation are offered.

Implementation of the Concept will promote the creation of a single educational space, aimed at training specialists to use health-retaining technologies in different specialties and specializations.

Key words: *concept, readiness, future specialists of physical education, health-retaining technology, students, teachers.*

Стаття надійшла до редакції 30.08.2017